

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник декана з науково-педагогічної та навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ

» 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В
ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ ІСТОРИКА**

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Історія України та культурна антропологія
(із поглибленим вивченням іноземних мов)**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Ляпіна Олена Валеріївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. «29» 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 /20 н.р. () « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Ляпіна Олена Валеріївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії Центральної та Східної Європи

В'ячеслав МОРДВІНЦЕВ

Протокол № 8 від «24» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

«27» 08 2021 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – удосконалити знання студентів-істориків основ інформаційних технологій відповідно до завдань збереження й аналізу даних історичних джерел, навички застосування електронно-обчислювальної техніки у повсякденній практиці вченого-гуманітарія.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основи сучасних інформаційних технологій.
2. *Вміти* використовувати стандартне програмне забезпечення ОС Windows на рівні звичайного користувача.
3. *Володіти елементарними навичками* пошуку, класифікації, критики джерел, орієнтуватися у віртуальному інформаційному просторі.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Огляд історії розвитку інформаційних технологій, етапів та особливостей їх застосування у гуманітарній сфері. Визначення можливостей використання інформаційних технологій, а саме прикладних програм пакету MS Office для роботи з історичними джерелами. Переваги та обмеження стандартних програмних додатків, прикладних програм для науково-дослідної роботи. Характеристика принципів і правил застосування комп'ютерних технологій для створення і аналізу електронних джерел на основі матеріалів історичних джерел. Ознайомлення зі стратегіями інформаційного пошуку, комунікації науковців з використанням різноманітних сервісів глобальних мереж.

4. Завдання (навчальні цілі) – формування вмінь оптимально обирати апаратне забезпечення і програмні засоби для проведення наукової роботи. Уміти сформулювати і поставити завдання перед професійним математиком або програмістом і знайти з ними спільну мову в процесі вирішення нестандартної задачі. Виробити навички правильно оформлювати та оприлюднювати в електронному вигляді результати наукової роботи, навчитися працювати з пакетами програм, які використовуються в певній сфері діяльності. Впевнено користуватися основними інформаційними послугами мережі Інтернет.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні тенденції інформатизації історичної науки і освіти	Практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота 1	4%
1.2	Знати основні методики обробки історичних джерел із застосуванням комп'ютерних технологій	Практичне заняття	Контрольна робота 1	3%
1.3	Знати можливості й обмеження сучасного програмного забезпечення для роботи з даними історичних джерел	Практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота 1	3%
1.4	Знати основний інструментарій для пошуку та аналізу історичних джерел, наукової інформації професійного характеру в інтернет-просторі	Практичне заняття, самостійна робота	Контрольна робота 2	5%
1.5	Знати правила та принципи оцінювання інформації у віртуальному просторі	Практичне заняття, самостійна робота	Усне опитування Контрольна робота 2	3%

1.6	<i>Знати</i> методика пошуку, аналізу та опису інформації з визначеної теми наукового дослідження	<i>Самостійна робота</i>	<i>Реферат</i>	6%
1.7	<i>Знати</i> , які інформаційні технології використовуються для створення, обробки й аналізу історичних джерел	<i>Практичне заняття</i>	<i>Підсумкова контрольна робота (залік)</i>	10%
2.1	<i>Вміти</i> використовувати специфічні можливості стандартних офісних програм для обробки даних історичних джерел.	<i>Практичне заняття</i>	<i>Усне опитування, практична робота</i>	5%
2.2	<i>Вміти</i> представляти результати дослідження в електронному вигляді.	<i>Практичне заняття</i>	<i>Практична робота</i>	6%
2.3	<i>Вміти</i> використовувати різноманітні мережеві сервіси, ресурси для наукового пошуку	<i>Практичне заняття</i>	<i>Практична робота</i>	10%
2.4	<i>Вміти</i> використовувати основні засоби організації наукової комунікації	<i>Практичне заняття, самостійна робота</i>	<i>Усне опитування, практична робота</i>	8%
2.5	<i>Вміти</i> пояснювати особливості роботи з різними видами програмного забезпечення, специфіку його використання в професійній діяльності історика.	<i>Практичне заняття Самостійна робота</i>	<i>Реферат</i>	6%
2.6	<i>Вміти</i> шукати, обробляти й аналізувати інформацію за допомогою інформаційних технологій	<i>Практичне заняття</i>	<i>Підсумкова контрольна робота (залік)</i>	10%
3.1	<i>Здатність</i> визначати й застосовувати програмне забезпечення для різних етапів комп'ютеризованого історичного дослідження	<i>Практичне заняття</i>	<i>Усне опитування, практична робота, контрольна робота2</i>	10%
4.1	<i>Вміння</i> адаптувати існуючі комп'ютерні технології роботи з історичними джерелами для проведення наукового дослідження	<i>Практичне заняття</i>	<i>Усне опитування, практична робота</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3.	1.4.	1.5.	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	4.1
ПРН8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.	+	+	+		+		+		+	+		+		+	+
ПРН10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.		+		+		+		+		+	+	+		+	
ПРН12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.	+		+		+	+			+		+		+		+
ПРН14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.	+	+		+				+	+		+	+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Контрольна робота з тем ЗМ1: РН 1.1, 1.2, 1.3. – 10 балів/6 балів*.
Контрольна робота з тем ЗМ2: РН 1.4, 1.5, 4.1 – 10 балів/6 балів.*
2. *Самостійна робота (Реферат 1): РН 2.5 – 6 балів/4 бали.
Самостійна робота (Реферат 2): РН 1.6 – 6 балів/4 бали.*
3. *Оцінювання роботи під час практичних занять ЗМ1: РН 1.1-1.3; 2.1, 2.2 – 24 бали / 14 балів.
Оцінювання роботи під час практичних занять ЗМ2: РН 1.4, 1.5, 2.3, 2.4 – 24 бали / 14 балів.*
4. *Підсумкова контрольна робота Р.Н. 1.7, 2.6 - 20 балів / 12 балів*

**максимальний бал/пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю*

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік;

- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 20 балів;

Оцінюються такі результати навчання студента: розуміння особливостей процесу інформатизації історичних досліджень, знання особливостей використання стандартних прикладних програм для обробки даних історичних джерел, розуміння правил роботи з інформаційними ресурсами мережі Internet, використання наукових матеріалів, представлених в Інтернеті, у власних наукових розвідках; вміння адекватно використовувати апаратне і програмне забезпечення комп'ютерних систем, адаптувати існуючі комп'ютерні технології роботи з історичними джерелами для проведення наукового дослідження, навички пошуку та ефективного використання інформації з мережі Інтернет, вміння критично оцінювати Інтернет-ресурси.

- форма проведення заліку – усна, види завдань – запитання, які потребують розгорнутих відповідей;

- мінімальний пороговий рівень залікової оцінки, за якої залік вважається складеним – 12 балів.

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 48 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час практичних занять (усні опитування, виконання практичних завдань); бали, отримані під час модульного контролю (письмова контрольна робота); бали, отримані за самостійну роботу (за підготовку рефератів), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе практичні заняття і самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-3, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 4-5.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, виконання практичних завдань, реферати) і підсумкове оцінювання (залік).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 80 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 20 балів).

<i>Змістовий модуль 1 Історичний нарис становлення інформатики. Інформаційна культура.</i>			<i>Змістовий модуль 2 Інформаційні технології в роботі історика. Інтернет-евристика.</i>			<i>Залік</i>
40 залікових балів (максимум)			40 залікових балів (максимум)			
<i>Практичні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Практичні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Модульний контроль</i>	20 балів (максимум)
24 (максимум)	6 (максимум)	10 (максимум)	24 (максимум)	6 (максимум)	10 (максимум)	

СЕМЕСТРОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Упродовж семестру оцінюється робота студента під час кожного практичного заняття (доповідь, доповнення, участь у дискусії, виконання практичних завдань). Під час практичного заняття студент має можливість досягти до 2 балів. Критеріями оцінювання роботи студента під час практичного заняття є:

- чіткість виконання поставленого завдання 0,5 бал;
- вміння критично оцінювати наявний інструментарій 0,5 бал;
- застосування різних варіантів виконання поставленого завдання 0,5 бал
- пояснення алгоритму виконання завдання, обґрунтування результату 0,5 бал.

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час практичних занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (перший тиждень березня) і Реферат 2 (остання декада травня). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 6 балів;
- тема розкрита неповно 4-5 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3 бала;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи**, зокрема Контрольна робота 1 (орієнтовно останній тиждень лютого) і Контрольна робота 2 (остання декада травня). Завдання контрольних робіт містить 2 запитання, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 5 балів.

Критерії оцінювання відповідей на запитання контрольної роботи:

- відповідь повна, розгорнута, стисла, логічна; викладені основні факти, наявний їх аналіз; правильно використана термінологія; наявна авторська оцінка 5 балів
- У відповіді наявна чітка структура, розкриті основні аспекти проблеми, демонструється розуміння процесу, що висвітлюється, але наявні певні неточності у використанні термінології або в оперуванні фактами 3-4 бали
- Відповідь повна, але не послідовна, студент не зміг виділити суттєві і несуттєві аспекти проблеми, не використовується спеціальна термінологія або наявні суттєві помилки 2 бали
- Відповідь неповна, нелогічна, непослідовна, наявні грубі помилки у розкритті сутності проблеми/поняття, що аналізується; відсутні висновки 1 бал
- Відповідь відсутня або не стосується суті питання 0 балів

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (п. 7) від 31 серпня 2018 року.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЗАЛІК)

На останньому семінарському занятті з дисципліни проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студенти мають дати розгорнуту відповідь на два загальні питання, кожне з яких оцінюється в 10 балів.

Критеріями оцінювання відповіді є:

- відповідь повна, розгорнута, стисла, логічна; викладені основні факти, наявний їх аналіз; продемонстроване знання основної і додаткової літератури з дисципліни, правильно використана термінологія; наявна авторська оцінка 10 балів
- У відповіді наявна чітка структура, розкриті основні аспекти проблеми, демонструється розуміння процесу, що висвітлюється, але наявні певні неточності у використанні термінології або в оперуванні фактами, висновки загальні, без авторської позиції 8-9 балів
- Відповідь повна, але не послідовна, студент не зміг виділити суттєві і несуттєві аспекти проблеми, відсутнє обґрунтування авторської позиції, не використовується спеціальна термінологія або наявні суттєві помилки у її вжитку, висновки розпливчасті 5-7 балів
- Відповідь неповна, нелогічна, непослідовна, наявні грубі помилки у розкритті сутності проблеми/поняття, що аналізується; висновки відсутні 2-4 бали
- Відповідь демонструє фрагментарне знання матеріалу дисципліни, студент не оперує термінами, відсутнє розуміння причинно-наслідкових зв'язків або сутності явища, відсутні висновки, наявні грубі граматичні помилки 1 бал
- Відповідь відсутня або не стосується суті питання 0 балів

Умовою допуску до заліку є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 48 балів (тобто не менше 60% від загальної кількості балів, які можливо отримати під час семестрового оцінювання). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт (отримання не менше 6 балів з 10 можливих за модульні контрольні роботи ЗМ1, ЗМ2).

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100), він складає залік.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залік	Підсумкова оцінка
Рекомендований мінімум	24	24	12	60
Максимум	40	40	20	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план практичних занять.

Назва теми	Кількість годин	
	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.		
Історичний нарис становлення інформатики. Інформаційна культура.		
Тема 1. Інформаційне суспільство.	2	10
Тема 2. Принципи функціонування комп'ютерних систем.	2	8
Тема 3. Історична інформатика. Прикладні програми для роботи з історичними джерелами.	8	10
Модульна контрольна робота 1	2	4
Змістовий модуль 2.		
Інформаційні технології в роботі історика. Інтернет-евристика.		
Тема 4. Історичні матеріали в глобальних мережах.	6	10
Тема 5. Інформаційні технології в сучасному світі.	6	10
Модульна контрольна робота 2	2	4
Підсумкова модульна контрольна робота	2	4
Всього за семестр	30	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Практичні заняття – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для студ-в вищих навчальних закладів / За ред. О.І. Пушкаря. Київ, 2003.
2. **Ляпіна О.В.** Інформатика історична // Історія в термінах і поняттях: довідник: Навч. посіб. / За заг. ред. Орлової Т.В. Вишгород, 2014. С.251-252.
3. **Ляпіна О.В.** Кліометрія // Історія в термінах і поняттях: довідник: Навч. посіб. / За заг. ред. Орлової Т.В. Вишгород, 2014. С.301-302.
4. **Ляпіна О.В.** Віртуальний // Історія в термінах і поняттях: довідник: Навч. посіб. / За заг. ред. Орлової Т.В. Вишгород, 2014. С.103-104;
5. **Месюра В.І., Арсенюк І.Р., Роїк О.М.** Інформаційно-пошукові системи мережі Інтернет. Ч.2: Методи та засоби пошуку в Інтернеті. Вінниця, 2003.
6. **Рамський Ю.С., Резіна О.В.** Вивчення інформаційно-пошукових систем мережі Інтернет: навчальний посібник. Київ, 2004.
7. **Святець Ю.А.** Кліометрика. Інформаційні технології та інструменти: Підручник для іст. ф-тів вищих навч. закладів / Ю.А. Святець, П.К. Доорн. Дніпропетровськ., 1998.
8. **Следзінський І.Ф., Василенко Я.П.** Основи інформатики. Посібник для студентів. – Тернопіль, 2003.
9. **Степанов В.** Інтернет в професійній інформаційній діяльності [Електронний учебник]. URL: <http://textbook.vadimstepanov.ru/index.html>
10. **Юринець В., Юринець Р.** Комп'ютерні мережі. Інтернет: Навчальний посібник. Львів, 2006.

Додаткові:

1. **Ананьєв О.М.** Сервіси Internet: Навчально-методичний посібник для студентів вузів. – Львів, 2007.
2. **Антонов В.М., Антонова-Рафі Ю.В.** Сучасні операційні системи: основні поняття (Вступ до спеціальності): монографія. Київ, 2015.
3. **Антонов В.М.** Комп'ютер. Інтернет. Здоров'я: (здоров'я людини та комп'ютерні хвороби): монографія. Київ, 2011.
4. **Бондаренко М.Ф., Качко О.Г.** Операційні системи: навчальний посібник. Київ, 2008.
5. **Винарик Л.С. Берсуцкий Я.Г., Щедрин А.Н.** Информационная культура в современном обществе: Учебное пособие. Донецк, 2003.
6. **Довбиш А.С., Васильєв А.В., Любчак В.О.** Інтелектуальні інформаційні технології в електронному навчанні: монографія. Суми, 2013.
7. **Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування: інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань.** – Київ, 2007.
8. **Зеленецкий В.Ф., Филиппова Л. Я.** Компьютерная этика: Морально-этические и правовые нормы для пользователей компьютерных сетей: Учеб. пособие. Харьков, 2006.
9. **Інформаційне суспільство / Брижко В.М., Гальченко О.М., Цимбалюк В.С., Орехов О.А., Чорнобров А.М.** Київ, 2002.
10. **Игнатьева Е.** Сетикет – Этикет электронной почты или правила написания электронного письма. URL:<http://www.ipppou.ru/article.php?idarticle=004455>;
<http://lib.misto.kiev.ua/ETIQUETTE/netiquette.txt>
11. **Куліков В.О.** Пошук історичної інформації в Інтернеті. Харків, 2005.
URL: http://www-history.univer.kharkov.ua/book/Kulikov_Poshyk_informacii.pdf
12. **Левченко О.М., Завадський О.І., Прокопенко Н.С.** Основи Інтернету: Навчальний посібник. Київ, 2009.
13. **Лисецький Ю.М.** Інформаційні технології в управлінні та обробці інформації: монографія. Київ, 2018.
14. **Ліхачова Т.Е., Побіженко І.О., Побіженко В.В.** Інформаційні системи пошуку плагіату в студентських наукових працях в умовах Інтернет-простору: технології, методи, моделі // Вісник Харківської державної академії культури: збірник наукових праць. 2013. Вип. 41. С. 92-100.
15. **Ляпіна О.В.** Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Інформаційні технології в професійній сфері історика» для студентів спеціальності 032 «Історія та археологія» ОР «Бакалавр» / електр. видання. Київ, 2022. URL: <http://ce-europe.knu.ua/materials>
16. **Пазюк А.В.** Права людини та інтернет. Київ, 2002.
17. **Палеха Ю.І., Палеха О.Ю., Горбань Ю.І.** Інформаційна культура: навч. посібник. Київ, 2021.
18. **Правове регулювання відносин в Інтернеті: аспекти інтелектуальної власності / [Г.О. Андрощук та ін.].** Київ, 2017.
19. **Третяк В.Ф., Голубничий Д.Ю., Кавун С.В.** Основи операційних систем: Навчальний посібник. Харків, 2005.
20. **Шеховцов В.А.** Операційні системи. Київ, 2005.